

PRACE NAUKOWE

Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu

RESEARCH PAPERS

of Wrocław University of Economics

306

Finanse publiczne

Redaktorzy naukowi

Jerzy Sokołowski

Arkadiusz Żabiński

Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu
Wrocław 2013

Redaktor Wydawnictwa: Aleksandra Śliwka

Redaktor techniczny: Barbara Łopusiewicz

Korektor: Barbara Cibis

Łamanie: Adam Dębski

Projekt okładki: Beata Dębska

Publikacja jest dostępna w Internecie na stronach:

www.ibuk.pl, www.ebscohost.com,

The Central and Eastern European Online Library www.ceeol.com,

a także w adnotowanej bibliografii zagadnień ekonomicznych BazEkon

http://kangur.uek.krakow.pl/bazy_ae/bazekon/nowy/index.php

Informacje o naborze artykułów i zasadach recenzowania znajdują się na stronie internetowej Wydawnictwa

www.wydawnictwo.ue.wroc.pl

Kopiowanie i powielanie w jakiegokolwiek formie wymaga pisemnej zgody Wydawcy

© Copyright by Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu
Wrocław 2013

ISSN 1899-3192

ISBN 978-83-7695-386-1

Wersja pierwotna: publikacja drukowana

Druk: Drukarnia TOTEM

Spis treści

Jan Borowiec , Kryzys gospodarczy a polityka monetarna i fiskalna w strefie euro w latach 2008-2012.....	13
Leszek Borowiec, Marzena Kuśmierk , Kapitał żelazny w finansowaniu organizacji non-profit w Polsce	24
Patrycja Chodnicka, Katarzyna Niewińska , Determinanty wyceny rynkowej sektora bankowego w dobie kryzysu	37
Patrycja Chodnicka, Katarzyna Niewińska , Ocena sektora bankowego w Europie.....	48
Iwona Dorota Czechowska , Rachunki osobiste dla klientów 60+	61
Agnieszka Deresz, Marian Podstawka , Opodatkowanie podatkiem dochodowym od osób fizycznych mikroprzedsiębiorców w warunkach kryzysu	73
Joanna Działo , Czy Unia Europejska potrzebuje unii fiskalnej?.....	86
Ryta Dziemianowicz , <i>Tax expenditures</i> w konstrukcji reguły wydatkowej... ..	98
Joanna Fila , Mikrofinanse w Unii Europejskiej – polityka, instrumenty, efekty	110
Beata Filipiak, Marek Dylewski , Indywidualny wskaźnik zadłużenia jednostek samorządu terytorialnego – problemy dostosowawcze.....	120
Piotr Gut , Model odwróconej płatności (<i>reverse charge</i>) jako element konstrukcji podatku VAT ograniczający uszczuplenia w podatku VAT.....	132
Małgorzata Magdalena Hybka , Raison d'être solidarnej odpowiedzialności za zobowiązania z tytułu podatku od wartości dodanej	143
Marcin Idzik , Ekskluzja finansowa – ujęcie empiryczne.....	154
Maria Jastrzębska , Kreacja i implementacja systemu zarządzania ryzykiem jednostki samorządu terytorialnego	166
Piotr Karaś, Wojciech Pacut , Porównanie działania banków islamskich i konwencjonalnych – przypadek Zjednoczonych Emiratów Arabskich ...	178
Anna Kobialka , Wykorzystanie funduszy unijnych w finansowaniu wydatków inwestycyjnych jednostek samorządu terytorialnego lubelszczyzny	190
Teresa Kondrakiewicz , Dywersyfikacja jako kierunek rozwoju grup kapitałowych.....	200
Iwa Kuchciak , Problematyka nadmiernego zadłużania w kontekście wykluczenia finansowego.....	213
Elwira Leśna-Wierszołowicz , Koncepcja wielofunduszowości w drugim filarze systemu emerytalnego w Polsce	225
Paweł Marszałek , Finansyzacja w Polsce – ciekawostka teoretyczna czy realny problem?.....	235
Grzegorz Matysek , Opodatkowanie dochodów spółek osobowych w Polsce – konieczność zmian.....	247

Danuta Milaszewicz , Stabilność fiskalna jako przymus w polityce fiskalnej	260
Magdalena Miszczuk , Zróżnicowanie sytuacji finansowej wybranych jednostek samorządu terytorialnego na podstawie indywidualnego wskaźnika zadłużenia	272
Anna Murdoch , Wejście Polski do strefy euro a długoterminowe cele rozwoju kraju	285
Piotr Ptak , Polityka wydatków publicznych w Polsce w latach 2008-2012....	298
Witold Rakowski , Zróżnicowanie wydatków gmin i powiatów na oświatę w latach 2005-2010 w układzie przestrzennym	311
Halina Rechul , Samodzielność finansowa jednostek samorządu terytorialnego w Polsce.....	325
Wioleta Samitowska , Fundusze pożyczkowe i fundusze poręczeń kredytowych jako instrumenty finansowego wsparcia MŚP	338
Przemysław Siudak , Specjalne strefy ekonomiczne jako instrument generujący oszczędności budżetu państwa z tytułu zatrudniania bezrobotnych..	351
Andrzej Sobczyk , Dynamika wydatków inwestycyjnych i liczby mieszkańców w gminach województwa zachodniopomorskiego w latach 2008-2011	362
Michał Sosnowski , Progresywne i proporcjonalne opodatkowanie przedsiębiorstw osób fizycznych w Polsce	372
Feliks Marek Stawarczyk , Kryzys finansowy a sytuacja banków krajowych w Niemczech	386
Igor Styn , Wpływ zmian w MSSF 9 na wyniki finansowe największych dwóch banków działających w Polsce oraz na ich politykę kredytową	397
Magdalena Syrkiewicz-Świtłała, Tomasz Holecki, Katarzyna Klyta , Możliwości wprowadzenia prywatnych ubezpieczeń zdrowotnych do powszechnego systemu ochrony zdrowia w Polsce w opinii mieszkańców powiatu tarnogórskiego	409
Waldemar Szczepaniak , Ocena sytuacji finansowej publicznych uczelni technicznych w Polsce w latach 2004-2011	418
Tomasz Śmietanka , Gospodarka finansowa gminy miejsko-wiejskiej Kozienice w latach 2003-2012	430
Tomasz Uryszek , Zadłużenie sektora samorządowego w krajach Unii Europejskiej w okresie kryzysu gospodarczego	442
Alina Walenia , Zarządzanie ryzykiem w sektorze samorządowych finansów publicznych	454
Jerzy Wąchoł , Spowolnienie gospodarcze i problemy długu publicznego na świecie w świetle danych statystycznych	466
Radosław Witczak , Wykorzystanie metod szacowania podstawy opodatkowania do określenia wysokości zobowiązań podatkowych	478
Iwona Wojciechowska-Toruńska , „Pakt fiskalny” a polityka fiskalna	488

Katarzyna Wójtowicz , Udziały samorządów w podatkach państwowych – własne czy obce źródło dochodów JST? Dylematy teorii a praktyka budżetowa wybranych państw.....	501
Dorota Wyszowska , Stan finansów jednostek samorządu terytorialnego jako determinanta wykorzystania środków pomocowych Unii Europejskiej w perspektywie 2014-2020	513
Jolanta Zawora , Samodzielność finansowa samorządów gminnych w warunkach spowolnienia gospodarczego.....	523
Anna Zielińska-Chmielewska , Ocena realizacji strategii płynności finansowej GK Tarczyński SA w ujęciu dochód-ryzyko	534
Dagmara Zuzek , Faktoring jako niekonwencjonalne źródło finansowania mikro- i małych przedsiębiorstw w Polsce.....	547
Arkadiusz Żabiński , Realizacja zasady równości opodatkowania czynników wytwórczych w wybranych krajach europejskich.....	558

Summaries

Jan Borowiec , Economic crisis and monetary and fiscal policies in the euro zone in the years 2008-2012	23
Leszek Borowiec, Marzena Kuśmierk , Endowment capital and funding sources in non-profit organizations	36
Patrycja Chodnicka, Katarzyna Niewińska , Determinants of market valuation of the banking sector during the recent financial crisis	47
Patrycja Chodnicka, Katarzyna Niewińska , Assessment of the banking sector in Europe	60
Iwona Dorota Czechowska , Personal accounts for clients 60+.....	72
Agnieszka Deresz, Marian Podstawka , Personal income tax on small entrepreneurs in times of crisis	85
Joanna Działo , Does the European Union need a fiscal union?	97
Ryta Dziemianowicz , Tax expenditures in the construction of the expenditure rule.....	109
Joanna Fila , Microfinance in European Union – policy, instruments, effects	119
Beata Filipiak, Marek Dylewski , Personal debt ratio of local government – system problems	131
Piotr Gut , Reverse charge model as an element of the VAT system, preventing it from tax abuse	142
Małgorzata Magdalena Hybka , Raison d'être of the joint and several liability for value added tax purposes.....	153
Marcin Idzik , Financial exclusion – empirical approach.....	165
Maria Jastrzębska , Creation and implementation of the risk management system of territorial self-government unit	177

Piotr Karaś, Wojciech Pacut , Islamic vs. conventional banking – the case of United Arab Emirates.....	189
Anna Kobialka , European Union funds use in financing of territorial self-governments units' investment in Lublin region.....	199
Teresa Kondrakiewicz , Diversification strategy in the process of holding companies development.....	212
Iwa Kuchciak , The issue of overindebtedness in the context of financial exclusion	224
Elwira Leśna-Wierszółowicz , The concept of multifunding in the second pension pillar in Poland	234
Paweł Marszałek , Financialization in Poland – theoretical curiosity or the real problem?.....	246
Grzegorz Matysek , Income taxation of partnerships in Poland – the necessity of changes	259
Danuta Milaszewicz , Fiscal stability as a coercion in fiscal policy	271
Magdalena Miszczuk , Diversity of the financial situation of selected self-government units under individual debt indicator.....	284
Anna Murdoch , Poland's entry into the Eurozone vs. its long term growth objectives	297
Piotr Ptak , Public spending policy in Poland in the years 2008-2012	310
Witold Rakowski , Variation of educational spending by communities and counties across regions in 2005-2010	324
Halina Rechul , Financial independence of local government units in Poland	337
Wioleta Samitowska , Loan funds and credit guarantee funds as instruments of financial support for SME.....	350
Przemysław Siudak , Special economic zones as an instrument generating savings for the state budget through the employment of the unemployed .	361
Andrzej Sobczyk , Dynamics of capital expenditure and population in communities of Western Pomeranian Voivodeship in the years 2008-2011	371
Michał Sosnowski , Progressive and proportional taxation of natural persons' enterprises in Poland.....	385
Feliks Marek Stawarczyk , Financial crisis and <i>Landesbanken</i> problems in Germany	396
Igor Styn , How changes in IFRS 9 can affect net earnings of two biggest banks operating in Poland and their loan policy	408
Magdalena Syrkiewicz-Świtła, Tomasz Holecki, Katarzyna Klyta , Possibilities of introducing private insurance in the public health care system in Poland in the opinion of the inhabitants of Tarnowskie Góry county	417
Waldemar Szczepaniak , Assessment of financial situation of technical universities in Poland between 2004-2011	429

Tomasz Śmietanka , Financial economy of the urban-rural commune of Kozienice in the years 2003-2012.....	441
Tomasz Uryszek , Local and regional government sector debt in the European Union countries during the economic crisis.....	453
Alina Walenia , Risk management in the self-government public finance sector.....	465
Jerzy Wąchol , Economic slowdown and problems with public debt in the world in the light of statistical data	477
Radosław Wiczak , The use of tax base estimation methods for the determination of the amount of tax liability.....	487
Iwona Wojciechowska-Toruńska , “Fiscal Pact” vs. fiscal policy	500
Katarzyna Wójtowicz , Local governments tax sharing arrangements – own or external source of revenues? Theoretical dilemmas vs. practical experiences of several European countries	512
Dorota Wyszowska , Financial standing of local self-government entities as a determinant of using of European Union aid in the perspective of 2014-2020	522
Jolanta Zawora , Financial independence of communes during economic slowdown	533
Anna Zielińska-Chmielewska , Assessment of strategies of working capital financial liquidity in the concept of risk-return analysis on GK Tarczyński SA	546
Dagmara Zuzek , Factoring as an unconventional source of financing activities of micro and small enterprises in Poland.....	557
Arkadiusz Żabiński , The implementation of the principle of equality in the taxation of factors of production in selected European countries	567

Andrzej Sobczyk

Zachodniopomorski Uniwersytet Technologiczny w Szczecinie

DYNAMIKA WYDATKÓW INWESTYCYJNYCH I LICZBY MIESZKAŃCÓW W GMINACH WOJEWÓDZTWA ZACHODNIOPOMORSKIEGO W LATACH 2008-2011

Streszczenie: Artykuł dotyczy zagadnienia rozwoju lokalnego gmin, w którym przyjęto, iż wraz ze wzrostem poziomu wydatków inwestycyjnych zwiększy się także liczba ludności zamieszkującej daną gminę, a jednocześnie staną się oni kolejnym źródłem dochodu samorządów. Nie we wszystkich gminach jednak, które przyjęto do analizy, to założenie potwierdziło się.

Słowa kluczowe: gminy, wydatki inwestycyjne, ludność, rozwój lokalny.

1. Wstęp

Pomiędzy potencjałem rozwojowym gminy a jej finansami występuje silny związek przyczynowo-skutkowy. Od zasobności budżetu uzależnione są bowiem realizacje zadań własnych gminy, a także inwestycje, które stanowią koło zamachowe do dalszego postępu. Jest to zadanie utrudnione ze względu na globalne uwarunkowania społeczno-gospodarcze. Wymiar oraz kierunek wydatków z budżetu gminnego nie pozostaje bez wpływu na lokalną sytuację społeczno-gospodarczą, a w tym demograficzną. Z jednej strony należy zapewnić mieszkańcom dostęp do niezbędnych usług komunalnych, z drugiej natomiast stwarzać takie warunki, w efekcie których gmina zyska nowych mieszkańców bądź inwestorów – uzyskując możliwe do zagospodarowania zgodnie z potrzebami środki finansowe, np. w postaci m.in. podatku dochodowego. Z punktu widzenia żywotnych interesów gminy najbardziej efektywną finansowo grupą osób jest ta, która dotyczy osób w wieku produkcyjnym (częściowo także w wieku poprodukcyjnym), jako potencjalnie najbardziej wydajne źródła dochodu. Wszystkie te elementy tworzą swego rodzaju obieg zamknięty, w którym to mieszkańcy częściowo zaspokajają potrzeby finansowe gminy, jednocześnie stając się beneficjentami jej decyzji inwestycyjnych. Innymi słowy realizacja rozwoju lokalnego zależy od stanu i kondycji społeczności lokalnej i struktury demograficznej.

Niniejszy artykuł jest próbą określenia poziomu zależności dynamiki wydatków inwestycyjnych i liczby mieszkańców w gminach województwa zachodniopomorskiego w latach 2008-2011.

2. Źródła zasilania budżetów gminnych

Gospodarka środkami publicznymi opiera się na mocno rozbudowanym systemie przepływu środków pieniężnych zdefiniowanych jako dochody – do wewnątrz, oraz jako rozchody – na zewnątrz w budżetach jednostek samorządów terytorialnych. Zarówno zakres wydatków, jak i forma finansowania realizacji zadań zostały określone w ustawie o finansach publicznych [DzU 2009 nr 157 poz. 1240]¹. Aby jednak w pełni świadomie mówić o konieczności i możliwościach zaspokojenia potrzeb JST, należy przybliżyć kwestię dywersyfikacji źródeł dochodu. Gminy zasilają swój budżet z kilku podstawowych źródeł, m.in.: z dochodów własnych, subwencji ogólnej czy też dotacji celowych. I tak na dochody własne składają się przede wszystkim udział w dochodach podatkowych (PIT, CIT), z opłat, podatków lokalnych, a nawet spadków czy darowizn. Subwencja także składa się z wielu elementów, w tym części oświatowej, natomiast dotacje celowe dotyczyć mogą zadań własnych gminy. Strukturę tych dochodów kreuje przede wszystkim charakter gminy oraz rozwój infrastruktury społeczno-ekonomiczno-technicznej. O autonomii, samorządności, samodzielności i władztwie zaświadcza jednak przede wszystkim duży udział wspomnianych wcześniej dochodów własnych. Ich poziom w poszczególnych gminach jest różny, a w wielu przypadkach niewystarczający, co skutkuje niemożnością realizacji swoich zadań. W takiej sytuacji zastosowanie mają dwa pozostałe źródła finansowania – stanowiąc swego rodzaju mechanizm zabezpieczający. Jest to transfer części przychodów wypracowanych przez zasobniejsze gminy w celu wyrównania niedoborów finansowych w innych gminach (tzw. janosikowe). Subwencja natomiast to specyficzny instrument finansowania, wskazują na to jego cechy, m.in.: bezwrotność, nieodpłatność, ogólność, niezależność dysponowania. W interesie gminy i jej szans rozwojowych leży bowiem skorzystanie z wszelkich możliwych źródeł finansowania.

Tak pozyskane środki władze lokalne, jako gospodarz terenu, którego zadaniem jest dbałość o bieżące zaspokojenie potrzeb społeczności lokalnej i kształtowanie rozwoju, muszą podzielić według przeznaczenia na wydatki bieżące i inwestycyjne. Do pierwszej grupy zalicza się prowadzenie, utrzymanie i eksploatację istniejących obiektów i urządzeń oraz ich bieżące funkcjonowanie. Wydatki inwestycyjnie służą natomiast celom rozwoju i obejmują zakup lub wytworzenie materialnych składników majątku, niezbędnych gminom do realizacji ich zadań. W wyniku ich ponoszenia powstają urządzenia infrastruktury technicznej i społecznej.

¹ Internetowy System Aktów Prawnych, <http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=WDU20091571240>.

Szeroko rozumiany potencjał rozwojowy gminy to nie tylko przepływ środków finansowych, ale także kapitał ludzki, który w dużym stopniu je reguluje. Jego jakość, a przede wszystkim ilość i struktura wywiera określony wpływ na sytuację społeczno-ekonomiczną w gminie. Struktura demograficzna na terenie danej JST kształtuje strumień dochodów z podatków czy opłat lokalnych. Z punktu widzenia ekonomicznych interesów gminy im więcej mieszkańców (lub inwestorów) generujących dochody dla gminy, tym jej zdolność do bogacenia się rośnie niezależnie od tego, czy są to osoby w wieku produkcyjnym czy poprodukcyjnym. Szczegółnej jednak uwagi wymagają osoby w wieku przedprodukcyjnym, bowiem na tym etapie życia w głównej mierze tworzą środowisko kosztochłonne, z drugiej strony natomiast mogą być tym czynnikiem, dzięki któremu możliwe stanie się pozyskanie dodatkowych środków na oświatę.

3. Wpływ wydatków inwestycyjnych na rozwój lokalny

Pojęcie rozwoju lokalnego jest kategorią złożoną, co wynika bezpośrednio z mnogości czynników go kształtujących. Dość często interpretowany jest on jako proces dotyczący istotnych zmian zachodzących w gminie lub – szerzej w mikroregionie, tj. w lokalnie panującym układzie społeczno-terytorialnym. Charakteryzować się on może cechami z różnych dziedzin, m.in.: gospodarki, kultury czy przestrzeni. Złożoność tego procesu potęgowana jest także przez fakt, iż rozwój gminy postępuje wraz z rozwojem większej części układu – jako integralna część regionu. Gmina z jednej strony posiłkuje się zewnętrznymi źródłami dochodu, jednocześnie pewną część swoich dochodów przekazuje na cele publiczne. Proces rozwojowy inicjowany jest przez różnych aktorów lokalnego życia społeczno-gospodarczego. Podmioty te współtworzą przestrzeń, w której spotykają się interesy oraz powiązania przyczynowo-skutkowe wynikające z relacji przestrzennych, lokalnej polityki gospodarczej czy też np. sytuacji na lokalnym rynku pracy. Aspekt gospodarczy, choć nierozdzielnie jest związany ze społecznym, to jednak rządzi się nieco innymi zasadami w zakresie jego stymulacji². Do działań tych należy zaliczyć koordynowanie wszystkich podmiotów gospodarujących w sposób wartościowy dla całego układu społeczno-gospodarczego – jest to swego rodzaju „animacja”. Jednocześnie zakres tego pobudzania można zamknąć w dwóch głównych funkcjach – stymulującej oraz regulującej, tym bardziej iż rola gminy w zakresie rozwoju przedsiębiorczości znajduje swoje źródło w ustawowych zapisach dotyczących samorządu terytorialnego. Gmina posiada możliwości, za pomocą których może pobudzać gospodarkę na swoim terenie, np.: budowa infrastruktury technicznej sprzyjającej prowadzeniu działalności gospodarczej. Warto tu zaznaczyć, iż instrumenty mogą mieć charakter zarówno dochodowy, jak i wydatkowy. Stwierdzić należy, iż dzięki właśnie tego typu instrumentom oddziaływania gmina ma szansę na aktywne włączenie się w proces

² A. Szewczuk, *Rozwój lokalny i regionalny – główne determinanty*, [w:] *Rozwój lokalny i regionalny. Teoria i praktyka*, red. J. Pierzyńska, C.H. Beck, Warszawa 2011, s. 24.

stymulowania rozwoju lokalnego. Działania te determinowane są oczywiście możliwościami finansowymi danej gminy, a od tych możliwości zależy nie tylko zakres dotychczas stosowanych instrumentów, ale także ustanawianie i uruchamianie nowych instrumentów. W odniesieniu do przytoczonych wyżej informacji zakładać można, że im większe środki, które gmina może przeznaczyć na inwestycje, tym większe prawdopodobieństwo uruchomienia procesu rozwoju lokalnego, jak choćby poprzez wspomniane inwestycje w infrastrukturę, np. nowa droga do terenów inwestycyjnych lub wsparcie przedsięwzięć i wspieranie instytucji służących rozwojowi gospodarstwu, np. poprzez ustanawianie funduszy poręczeń pożyczkowych³. Wielkość środków asygnowanych przez gminy na inwestycje siłą rzeczy wpływa na ich konkurencyjność. Aby uznać JST za konkurencyjną, musi ona spełniać wymagania, takie jak np.:

- możliwość stworzenia przyjaznych warunków dla przedsiębiorczości,
- wychodzenie naprzeciw oczekiwaniom inwestorów,
- oferowanie satysfakcjonujących warunków mieszkaniowych,
- kreacja atrakcyjnego produktu turystycznego na bazie posiadanych zasobów,
- sprawna współpraca z otoczeniem.

Sformułowane w taki sposób wymagania determinują jednocześnie obszary konkurencyjności. Gminy zabiegają m.in. o: kapitał finansowy znajdujący się w posiadaniu inwestorów, przedsiębiorców i ich zasoby, zasoby gospodarstw domowych czy też ruch turystyczny. Jednak aby czerpać profity, niejednokrotnie poprzedza się je wieloletnimi wydatkami inwestycyjnymi⁴. Jednym z najbardziej jaskrawych przykładów takiego wydatkowania są inwestycje infrastrukturalne, bowiem na ten czynnik szczególną uwagę zwracają potencjalni inwestorzy poszukujący korzystnej lokalizacji do podjęcia swojej działalności gospodarczej⁵. W efekcie rozwój lokalny tworzy nowe wartości na szczeblu gminy. Tymi wartościami są nie tylko atrakcyjne lokalizacje oferujące tzw. twarde czynniki lokalizacyjne, np. w formie urządzeń infrastrukturalnych, ale także nowe firmy i miejsca pracy⁶.

4. Wpływ demografii na rozwój lokalny

Demografia jako nauka to sfera dość złożona, najogólniej jednak rzecz ujmując zajmuje się ludnością – jakościowym i ilościowym badaniem jej struktury i rozwoju. W demografii wyróżnia się kilka jej działów, m.in.: analityczną, ekonomiczną i społeczną czy historyczną. Uogólniając, przyjąć należy, że termin demografia odnosi

³ M. Kogut-Jaworska *Źródła finansowania rozwoju lokalnego i regionalnego*, [w:] *Rozwój lokalny i regionalny. Teoria i praktyka*, red. J. Pierzyńska, C.H. Beck, Warszawa 2011, s. 57.

⁴ M. Ziolo, *Metody ilościowe w analizie i prognozowaniu rozwoju lokalnego i regionalnego*, [w:] *Rozwój lokalny i regionalny. Teoria i praktyka*, red. J. Pierzyńska, C.H. Beck, Warszawa 2011, s. 262.

⁵ A. Szewczuk, *Rozwój lokalny i regionalny – główne determinanty*, Warszawa 2011, s. 57.

⁶ B. Bieńkowska, *Ocena warunków rozwoju przedsiębiorczości w Polsce*, [w:] *Przedsiębiorczość a rozwój lokalny*, red. R. Barcik, G. Biesok, ATH, Bielsko-Biała 2009, s. 210.

się do ogółu zjawisk zachodzących w obszarze ludności. Nawiązując do przytoczonych powyżej informacji wskazujących na silne powiązanie kapitału ludzkiego oraz finansowego gmin, warto zwrócić szczególną uwagę, w jaki sposób jest ono determinowane ze względu na strukturę demograficzną danej gminy. Na jej kształt zasadniczy wpływ mają przede wszystkim takie czynniki, jak:

- poziom urodzeń i zgonów,
- migracje.

Nawiązując do stwierdzenia Mitręgi: „struktura ludności według płci i wieku stanowi podstawę wszelkich analiz i dociekań demograficznych. Znajomość występujących w niej tendencji pozwala na ocenę potencjału demograficznego obszarów, których dotyczy, a także na projekcję tendencji rozwojowych”⁷. Z powodu charakteru, jaki przyjęto dla niniejszego opracowania, nacisk położony został na projekcję zmian demograficznych ze względu na dynamikę wydatków inwestycyjnych. Ma to decydujące znaczenie w procesach planowania społecznego i gospodarczego w ustaleniu zasobów pracy, wpływa na wielkość konsumpcji, przesądza o skali potrzeb społecznych. Zasoby ilościowe i jakością kształtowane są także poprzez migracje ludności motywowane m.in.: możliwością zarobkowania, osadnictwem czy stopniem rozwoju społeczno-gospodarczym. W tym zakresie gmina ma szerokie pole do działania, aby realizować oraz uatrakcyjnić swoją ofertę mieszkaniowo-gospodarczą. Tę swoistą politykę ludnościową kreować można charakterem swoich inwestycji, inną grupę społeczną przyciągnie charakter turystyczny gminy, a inną industrialny. Obie jednak mogą wpływać na budowę przewagi konkurencyjnej nad innymi. Politykę ludnościową należy rozumieć jako kompleks świadomych przedsięwzięć mających na celu wywołanie określonych zmian w strukturze i ruchu ludności. Jej realizacja wywołuje skutki w sferze demograficznej, społecznej oraz gospodarczej. Na szczególną uwagę zasługuje występujące we wszystkich krajach stałe przedłużanie się przeciętnego trwania życia (...)⁸. Przypuszczać należy, że to jeden z najbardziej istotnych determinantów regulujących tę politykę.

5. Wyniki badań własnych dynamiki wydatków inwestycyjnych i liczby mieszkańców oraz zastosowane metody pomiarowe

W niniejszej części opracowania za pomocą wybranych metod określono zależność (lub jej brak) pomiędzy wielkością wydatków inwestycyjnych gminy a dynamiką przyrostu liczby mieszkańców w określonym przedziale czasowym. Gminy zostały podzielone ze względu na obszar administracyjny (miejskie, wiejskie, miejsko-wiejskie). Następnie wyodrębniono po trzy gminy, w których uśredniony wskaźnik udziału wydatków inwestycyjnych w wydatkach ogółem gminy osiągał wartość największą. Następnie zastosowano metodę korelacji *r*-Pearsona oraz średniorocznego tempa zmian, aby wykazać, czy wzrost wydatków inwestycyjnych pociągnął za sobą

⁷ M. Mitręga, *Demografia społeczna*, Wydawnictwo Śląsk Sp. z o.o., Katowice 1995, s. 44.

⁸ J.Z. Holzer, *Demografia*, Polskie Wydawnictwo Ekonomiczne, Warszawa 2003, s. 16.

wzrost liczby mieszkańców wybranych gmin. Dane liczbowe pozyskano z Głównego Urzędu Statystycznego za lata 2008-2011.

Gminy miejskie

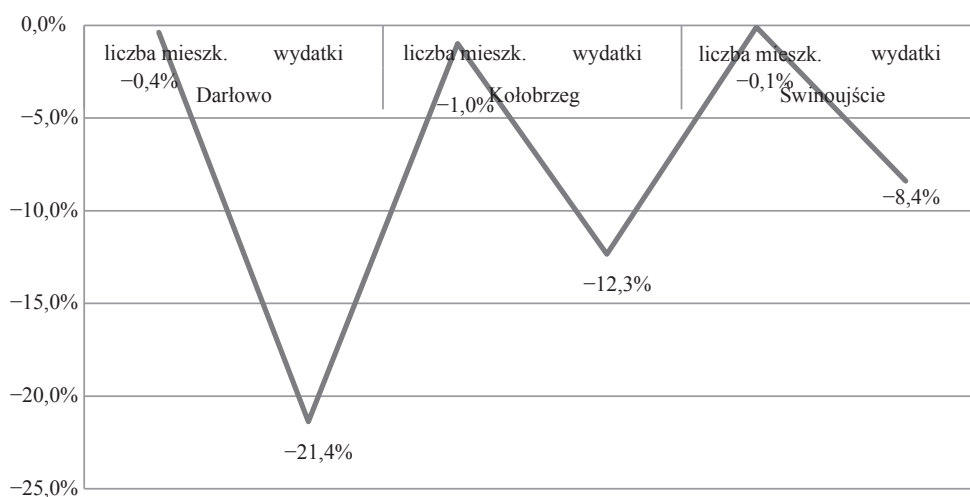
W województwie zachodniopomorskim obecnie funkcjonuje 11 gmin o charakterze miejskim, spośród nich do analizy przyjęto trzy – Darłowo, Kołobrzeg oraz Świnoujście.

Tabela 1. Korelacja pomiędzy dynamiką wydatków inwestycyjnych a liczbą mieszkańców w gminach miejskich w woj. zachodniopomorskim w latach 2008-2011

		2008	2009	2010	2011	<i>r</i> -Pearsona
Darłowo	liczba mieszk.	9 317	9 276	9 212	9 416	0,442
	wydatki	11 261 123,00	6 587 485,51	18 837 189,36	17 242 852,77	
Kołobrzeg	liczba mieszk.	29 532	29 364	29 192	30 559	0,749
	wydatki	36 901 952,09	46 480 259,46	57 865 822,66	78 720 186,59	
Świnoujście	liczba mieszk.	27 341	27 106	26 894	27 208	0,974
	wydatki	66 272 986,93	42 537 317,72	29 544 478,97	60 421 601,41	

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS.

W tabeli 1 zbadano za pomocą metody *r*-Pearsona siłę korelacji pomiędzy dwoma czynnikami – ilością środków skierowanych na inwestycje oraz liczbą mieszkańców. We wszystkich przypadkach wartość wskaźnika miała wartość dodatnią, co oznacza, że ze wzrostem jednego czynnika wzrasta także drugi. Najsilniejszy związek miał miejsce w przypadku Świnoujścia, gdzie osiągnął wartość bliską 1 – 0,974.

Rys. 1. Średnioroczne tempo zmian w zakresie liczby mieszkańców oraz dynamiki wydatków inwestycyjnych w gminach miejskich w woj. zachodniopomorskim w latach 2008-2011

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS.

Dane zawarte na rys. 1 przedstawiają wskaźnik średniorocznego tempa zmian liczby mieszkańców oraz środków przeznaczanych na inwestycje. W każdej z omawianych gmin obie wartości wyników były ujemne. W analizowanym okresie największy spadek wydatków inwestycyjnych odnotowało Darłowo na poziomie 21,4% przy jednoczesnym spadku mieszkańców na poziomie 4%. Najmniejszy spadek liczby mieszkańców dotyczył Świnoujścia (-0,1%) i poziomu wydatków inwestycyjnych (-8,4%). Jest to niejako odzwierciedlenie danych z tab. 1, gdzie właśnie w przypadku Świnoujścia związek wzrostu wydatków ze wzrostem liczby mieszkańców był bardzo silny, blisko wartości 1.

Gminy wiejskie

Obecnie w województwie istnieje 87 gmin wiejskich (w roku 2010 gminę Tychowo przekształcono w miejsko-wiejską). Do analizy przyjęto: Darłowo, Kobylankę oraz Stepnicę.

Tabela 2. Korelacja pomiędzy dynamiką wydatków inwestycyjnych a liczbą mieszkańców w gminach wiejskich w woj. zachodniopomorskim w latach 2008-2011

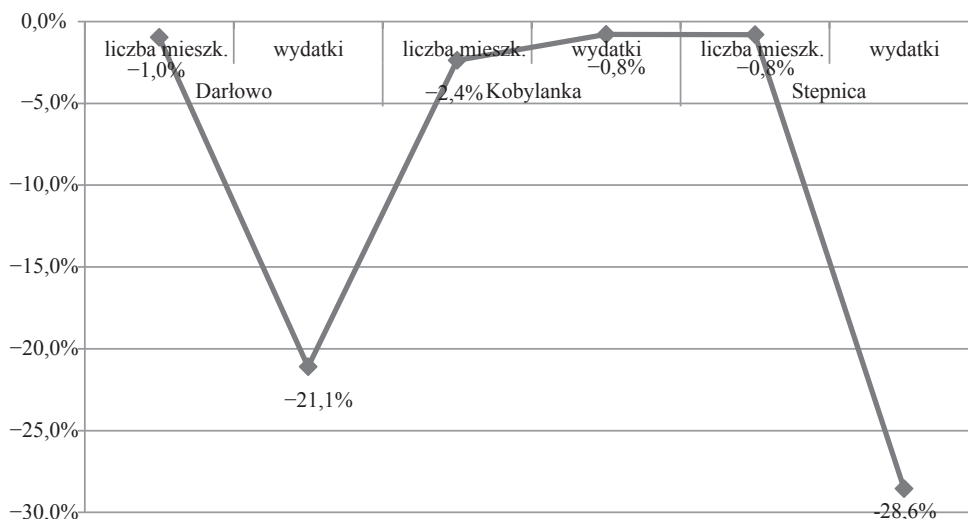
		2008	2009	2010	2011	<i>r</i> -Pearsona
Darłowo	liczba mieszk.	7 625	7 677	7 715	7 982	0,964
	wydatki	6 203 204,09	5 251 392,94	8 180 254,47	13 550 398,66	
Kobylanka	liczba mieszk.	4 002	4 191	4 349	4 614	0,742
	wydatki	3 030 202,44	5 363 310,35	4 346 012,92	5 535 608,14	
Stepnica	liczba mieszk.	4 782	4 746	4 737	4 902	0,157
	wydatki	2 146 219,53	5 147 007,34	27 282 797,93	19 752 340,39	

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS.

W tabeli 2 zamieszczono wartość miary korelacji zmiennych dotyczących liczby mieszkańców oraz wielkości wydatków inwestycyjnych. W przypadku Darłowa siła związku okazała się być na bardzo wysokim poziomie – 0,964. Oznacza to, że równoległe obie wartości rosły. Przyjąć można, że wraz ze wzrostem realizacji o charakterze inwestycyjnym zwiększał się zasób mieszkańców w tej gminie. Analogiczna sytuacja miejsce miała w przypadku gminy Kobylanka, miara *r*-Pearsona wyniosła – 0,742, uznać należy zatem tę korelację za dość silną. Nieco inaczej sytuacja wyglądała w przypadku gminy Stepnica – siła korelacji pomiędzy dwiema zmiennymi osiągnęła poziom 0,157 *r*-Pearsona.

Na rysunku 2 zaprezentowano dane dotyczące wskaźnika średniorocznego wzrostu (lub spadku) zmiennej za okres 4 analizowanych lat. W przypadku Darłowa liczba mieszkańców spadła o 1% przy jednoczesnym średnim rocznym spadku wydatków inwestycyjnych na poziomie ok. 21%. Spadek wartości wskaźników miał również miejsce w przypadku gminy Kobylanka (mieszkańców – 2,4, wydatków

-0,8%). W przypadku Stepnicy zaznaczyła się duża różnica w „zachowaniu” wskaźników w analizowanym okresie, przy spadku wydatków inwestycyjnych na poziomie ok. 29% spadek liczby mieszkańców miał wartość zaledwie niecały 1%.

Rys. 2. Średnioroczne tempo zmian w zakresie liczby mieszkańców oraz dynamiki wydatków inwestycyjnych w gminach wiejskich w woj. zachodniopomorskim w latach 2008-2011

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS.

Gminy miejsko-wiejskie

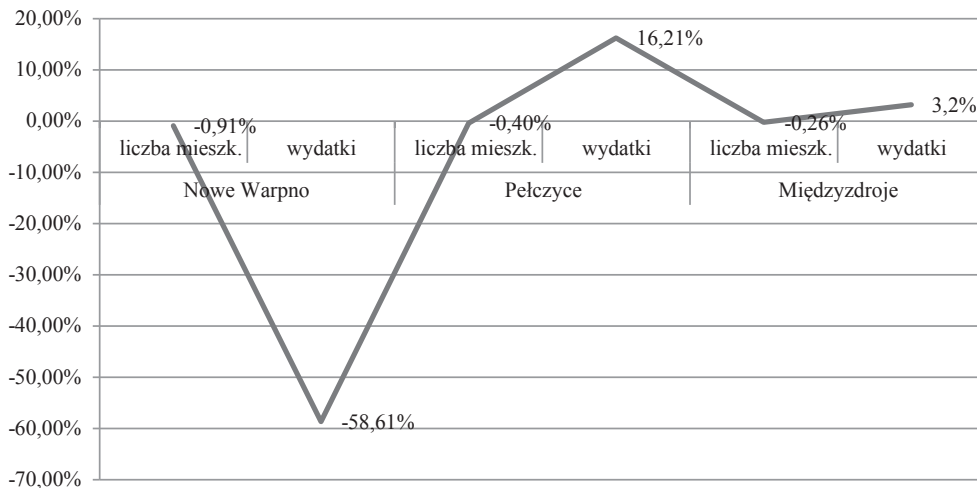
Spośród 53 gmin miejsko-wiejskich do analizy wybrano Nowe Warpno, Pełczyce i Międzyzdroje. Pamiętać należy, iż od roku 2010 w zestawieniu tym pojawia się także gmina Tychowo.

Tabela 3. Korelacja pomiędzy dynamiką wydatków inwestycyjnych a liczbą mieszkańców w gminach miejsko-wiejskich w woj. zachodniopomorskim w latach 2008-2011

		2008	2009	2010	2011	<i>r</i> -Pearsona
Nowe Warpno	liczba mieszk.	1 599	1 641	1 651	1 702	0,872
	wydatki	1 316 462,04	450 619,18	9 393 264,02	15 356 380,46	
Pełczyce	liczba mieszk.	7 989	7 980	7 996	8 108	-0,424
	wydatki	5 555 507,49	13 150 232,08	15 637 122,52	7 210 941,60	
Międzyzdroje	liczba mieszk.	12 396	12 369	12 332	12 498	-0,714
	wydatki	26 162 891,57	16 892 817,23	31 095 359,87	14 910 930,67	

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS.

W przypadku Nowego Warpna siłę związku między zmiennymi określono na poziomie 0,872 miary r -Pearsona. Zupełnie inaczej sytuacja wygląda w przypadku gminy Pełczyce oraz Międzyzdroje. Miara r -Pearsona przyjęła wartości ujemne dla obu gmin, odpowiednio $-0,424$ oraz $-0,714$. Oznacza to, że wartości jednej zmiennej rosły, podczas gdy drugiej malały. Mimo spadku wydatków inwestycyjnych zasób mieszkańców w gminach zwiększał się. Domniemywać można, iż gmina ma inne walory, za pomocą których jest w stanie absorbować nowych mieszkańców lub stwarzać odpowiednie warunki do życia i mieszkania obecnych.

Rys. 3. Średnioroczne tempo zmian w zakresie liczby mieszkańców oraz dynamiki wydatków inwestycyjnych w gminach miejsko-wiejskich w woj. zachodniopomorskim w latach 2008-2011

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS.

Dane na rysunku 3 odzwierciedlają dane z tab. 3. Zarówno w gminie Pełczyce, jak i w gminie Międzyzdroje widać wyraźnie znaczny rozdźwięk pomiędzy wskaźnikami. W przypadku pierwszej wspomnianej odnotowano wzrost wydatków w analizowanym okresie na poziomie 16%, przy nieznacznym spadku liczby mieszkańców ($-0,4\%$). Także w Międzyzdrojach jeden ze wskaźników prezentował wartości ujemne, a drugi dodatnie – tj. wydatki rosły średnio każdego roku o 3,2%, natomiast stan ludności zmniejszał się o ok. 0,3%.

6. Podsumowanie

W artykule analizie poddano dziewięć zachodniopomorskich gmin – uwzględniono te, w których poziom wydatków inwestycyjnych w relacji do wydatków ogółem był najwyższy. W większości gmin wykazano silny związek (miarą r -Pearsona) pomiędzy tymi dwoma elementami. Wraz ze wzrostem poziomu wydatków inwestycyj-

nych zwiększał się zasób mieszkańców w latach 2008-2010, przy czym były to wartości bliskie 1. Należy jednak zwrócić uwagę na te gminy, gdzie wskaźnik korelacji wykazał wartość ujemną, oznacza to, że wraz ze wzrostem jednego z parametrów drugi malał, a mianowicie przybywało mieszkańców przy jednoczesnym ograniczeniu wydatkowania. Interpretacja takiego stanu rzeczy nie jest jednoznaczna, bowiem przypuszczać można, iż gminy te mają odpowiednie atuty, by powodować zwiększenie liczebności ludności. Reasumując, na wstępnym etapie analizy nie należy wysuwać jednoznacznych wniosków o bezpośrednim związku przyczynowo-skutkowym pomiędzy zwiększaniem wydatków inwestycyjnych a wzrostem liczby ludności.

Literatura

- Bieńkowska B., *Ocena warunków rozwoju przedsiębiorczości w Polsce*, [w:] *Przedsiębiorczość a rozwój lokalny*, red. R. Barcik, G. Biesok, ATH, Bielsko-Biała 2009.
- Holzer J.Z., *Demografia*, Polskie Wydawnictwo Ekonomiczne, Warszawa 2003.
- Kogut-Jaworska M., *Źródła finansowania rozwoju lokalnego i regionalnego*, [w:] *Rozwój lokalny i regionalny. Teoria i praktyka*, red. J. Pierzyńska, C.H. Beck, Warszawa 2011.
- Mitręga M., *Demografia społeczna*, Wydawnictwo Śląsk Sp. z o.o., Katowice 1995.
- Podstawka M., *Podstawy finansów teoria i praktyka*, Wydawnictwo SGGW, Warszawa 2011.
- Szewczuk A., *Rozwój lokalny i regionalny – główne determinanty*, [w:] *Rozwój lokalny i regionalny. Teoria i praktyka*, red. J. Pierzyńska, C.H. Beck, Warszawa 2011.
- Zioło M., *Metody ilościowe w analizie i prognozowaniu rozwoju lokalnego i regionalnego*, [w:] *Rozwój lokalny i regionalny. Teoria i praktyka*, red. J. Pierzyńska, C.H. Beck, Warszawa 2011.

DYNAMICS OF CAPITAL EXPENDITURE AND POPULATION IN COMMUNITIES OF WESTERN POMERANIAN VOIVODESHIP IN THE YEARS 2008-2011

Summary: The article refers to a problem of the local development of communities in which it is assumed that with the increase of capital expenditure there will be the growth of the community population and the capital expenditure will become the next source of local governments revenue. However, the assumption has not been confirmed in all analyzed communities.

Keywords: communities, capital expenditure, population, local development.